

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ГРЕЧКИ

О. О. Чередніченко, к.т.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Гречана крупа займає чільне місце у споживчому кошику населення України, тому попит на неї завжди був і залишається досить високим. А, оскільки гречка, як основна круп'яна культура, є невід'ємною складовою вітчизняного ринку зерна, то саме тому цю культуру охоче вирощують в органічному землеробстві.

У сучасних умовах за порівняно низького рівня розвитку тваринництва і явно недостатнього виробництва й споживання тваринницької продукції гречка особливо необхідна для успішного вирішення продовольчої проблеми в усіх регіонах України. Це обумовлено важливими споживчими властивостями одержуваної з неї продукції і значно нижчою затратомісткістю одиниці поживних речовин порівняно з продуктами тваринництва.

Сучасні аграрії все більше звертають увагу на можливості вирощування органічних культур. Їх внутрішній ринок малорозвинений й при помірних витратах і високих цінах при реалізації можна отримати достатні прибутки [1]. А на думку голови асортиментного комітету ГС «Органічна Україна» Олексія Соломки, темпи розвитку внутрішнього ринку органічної продукції відстають від його можливостей. Причому піонером українського органічного ринку стала саме органічна гречка у 2007 році.

Сільськогосподарські підприємства Баришівського району Київської області мають досить сприятливі географічні й економічні умови для вирощування гречки (табл. 1).

За даними таблиці 1 відмічається зростання всіх показників виробництва гречки, окрім рівня товарності. У 2013 р. отримані найменші показники, що свідчить в цілому стан галузі в країні, коли зафіксовані найнижчі показники за 25 років статистичних спостережень [2].

Таблиця 1
Динаміка розвитку виробництва гречки у
сільськогосподарських підприємствах Баришівського району
у 2012 – 2016 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2016 р. у % до 2012 р.
Площа посіву, га	184	120	159	196	259	140,76
Урожайність з 1 га, ц	10,64	6,79	7,94	12,67	19,37	182,05
Валовий збір зерна, ц	1957,8	814,8	1262,5	2483,3	5016,8	256,25
Реалізовано зерна, ц	1234	826	934	1394	1897	153,73
Рівень товарності, %	63,03	101,37	73,98	56,14	37,81	X

Варто відмітити, що середня врожайність гречки по Україні в 2016 р. становить 11,5 ц/ га, а в сільськогосподарських підприємствах Баришівського району 19,4 ц/га.

Стагнація простежується у виробництві гречаної крупи, загальний обсяг виробництва її склав 53,8 тис. тонн, що на 19,6 % менше попереднього року. Хоча результати від реалізації гречки свідчать про прибутковість даної галузі, тому гречка є перспективною культурою. Так, станом на 1 червня 2016 року вартість гречаної крупи в Україні становила 35–40 тис. грн/т, а насіння – близько 30 тис. грн/т, тоді як собівартість 1 т зерна становила від 5 до 8 тис. грн. Переробні підприємства закупають товарну гречку за ціною 15–16 тис. грн/т [3].

Таким чином, підвищення врожайності зерна гречки та всіх інших сільськогосподарських культур є стратегічним напрямком розвитку економіки галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах регіону та України загалом.

Загальновідомо, що ціна регулює рівень попиту та споживання продукції. Останнім часом ціна на цей продукт піднялася удвічі–тричі. Ціни на гречану крупу перевищують ціни на рис на 10 %, а вартість інших круп – у 2,5–3 рази. Впродовж останніх років гречка, на відміну від інших сільськогосподарських культур, мала найбільшу різницю між роздрібними та закупівельними цінами.

До зменшення пропозиції готової гречаної продукції на внутрішньому ринку призвело скорочення сировинної бази, і в результаті відбулося значне підвищення цін на гречану крупу в торговельній мережі. При підвищенні ціни учасники ринку запобігають утворенню дефіциту, тому що відбувається зменшення споживання і заміна більш дешевою продукцією [3].

«Основним стримуючим фактором органічного ринку є дуже низька купівельна спроможність населення, невміння споживачів розпізнавати серед маси товарів справжні органічні продукти, а також відрізнити їх від псевдоорганічних», – вважає директор компанії «Екород» Андрій Олефіренко. В умовах сучасного стану економіки та виробництва розмір прожиткового мінімуму з 01.01.2018 р. встановлений 1762 грн, а фактичний мінімальний розмір пенсії за віком і заробітної плати з встановлений відповідно 1373 грн і 3723 грн.

За нормами раціонального харчування і кількістю населення країни можна визначити оптимальні обсяги виробництва гречки. Для населення України, яке споживає гречані продукти, необхідно до 300 тис. т зерна гречки та більше 200 тис. т зерна, враховуючи експортні

замовлення [4]. Це саме ті мінімальні показники, які дадуть змогу забезпечити потреби населення згідно норм раціонального харчування.

Звертаючи увагу на результати діяльності сільськогосподарських підприємств Барішівського району щодо вирощування гречки, розвиток даного сегменту зернових культур є прибутковим і перспективним для аграріїв. Малозатратна технологія вирощування, швидка ліквідність на ринку, високі закупівельні ціни роблять її високорентабельною культурою навіть для господарств з невеликою енергетичною і ресурсною забезпеченістю.

Ефективне виробництво гречки дозволяє вести практично безвідходне багатогалузеве господарство, отримуючи гречану крупу, гречане борошно, мед, віск, прополіс. Фахівці відмічають, що поєднання виробництва гречки й бджільництва дає подвійну економічну вигоду, оскільки збільшується продуктивність пасік і значно підвищується врожайність гречки внаслідок запилення бджолами. Збільшення обсягів виробництва гречки деякою мірою може сприяти й розвитку тваринництва, оскільки побічна продукція її виробництва, зокрема солома й полова, є цінним кормом для тварин [3, 5].

За вмістом незамінних кислот, білок гречки прирівнюється до продуктів тваринного походження та вважається рівноцінною заміною м'яса, що є досить важливим в сучасних економічних умовах. Крім того, технологічний процес вирощування гречки виключає можливість використання пестицидів, що сприяє розвитку її органічного виробництва. Дана культура також є безпрограшним додатковим резервом при повторних та пожнивних посівах. Отже, існує багато додаткових аргументів для привертання більшої уваги до цієї культури.

Щоб збільшити виробництво гречки, потрібні зміни у ставленні держави до захисту ринку гречаної продукції та звернути увагу на підвищення професіоналізму і відповідальності спеціалістів у даній галузі виробництва.

Нові можливості задоволення потреб населення у продукції даної галузі з'являються при впровадженні нових високопродуктивних сортів, які максимально реалізують генетичний потенціал при застосуванні інтенсивних технологій, а також необхідне оптимальне і раціональне розміщення посівів гречки на території України.

На особливу увагу заслуговує питання державного регулювання ринку гречки, спрямоване на заохочення фермерів займатися її виробництвом і входить у ринок.

Список літератури

1. Маслак О. Український ринок гречки. Інтернет-видання «Агробізнес Сьогодні». – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/2640-ukrainskyi-rynok-hrechky.html>.

2. Кернасюк Ю. Гречка і просо – високоприбуткова альтернатива. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/2880-grechka-i-proso-vysokoprybutkova-alternatyva.html>.

3. Іванишин В. В., Гаврилянчик Р. Ю., Бурдига В. Економічна доцільність вирощування гречки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/ekonomichna-docilnist-vyroshchuvannya-grechky>.

4. Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії (наказ від 18.11.1999 № 272). – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-99.

5. Рекомендації з вирощування гречки у проміжних посівах / В. В. Іванишин, І. А. Шувар, В. М. Сендецький, Л. В. Ценило, Р. Ю. Гаврилянчик. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 48 с.